

R eportatge

Els moviments socials poden canviar la societat

Miquel Rubio Domínguez

A partir del maig del 2011, ens vam despertar llegint milers d'articles de premsa, d'Internet i centenars de llibres, i escoltant una gran quantitat d'hores, a les televisions i ràdios, notícies i tertulians, parlant dels moviments socials. A Madrid, i poc després a tot el territori espanyol, va arribar el 15M.

Aquell 15M era un moviment apartidista i asindicalista que s'organitzava entorn d'assemblees descentralitzades pels barris i ciutats de tot el territori espanyol, partint d'una sèrie de manifestacions per tot Espanya que va donar lloc a diverses acampades.

Les acampades d'*indignats* revolucionaren la primavera d'aquell 2011. Molts dels temes que hi reivindicàvem (desnonaments, bipartidisme, corrupció...) ara són una part fonamental de l'agenda de l'opinió pública. I tot va començar amb una marxa, una manifestació que recollia milers i milers de persones, sota el lema de "Democràcia real ja".

Després de diversos incidents amb les forces de seguretat, allò va desembarcar en una acampada, que lluny de acabar-se amb els primers desallotjaments,

▼ Fotografia: Fito Senabre via Wikimedia Commons

es va convertir en el que ja tots coneixem per les acampades del 15M. Tot i que cal apreciar, però, que la de Madrid potser va ser la concentració més voluminosa i mediàtica, no va deixar de ser una de les potes del moviment indignat, que es va reproduir a Barcelona, Las Palmas, València, Mallorca, Lleida...

En aquest context, podem afirmar que el 15M va suposar, per les seves accions i característiques, un canvi de paradigma, un canvi de cicle en la història dels moviments socials al territori espanyol.

L'èxit del 15M va radicar en el seu caràcter espontani, però no podem perdre de vista el poder de les xarxes socials, i la seva influència positiva associada amb aquest moviment... Més endavant reprendrem aquest fet.

Però, i què té a veure tot això amb l'educació social? Perquè estem parlant sobre moviments socials i no ens centrem més en el nostre camp laboral? Com sempre, considerem que haurem de començar pel principi...

Segons els documents professionalitzadors d'ASEDES, l'educació social és un dret de la ciutadania que es concreta en el reconeixement d'una profes-

sió de caràcter pedagògic, generadora de contextos educatius i accions mediadores i formatives, que són d'àmbit de competència professional de l'educador i educadora social, i que possibilita:

- La incorporació del subjecte de l'educació a la diversitat de les xarxes socials, entès com el desenvolupament de la sociabilitat i la circulació social.
- La promoció cultural i social, entesa com l'obertura a noves possibilitats de l'adquisició de béns culturals, que amplien les perspectives educatives, laborals, d'oci i de participació social.

En aquest article, ens centrarem en la relació de l'educació social amb les xarxes socials i amb la participació social.

Tal com explicàvem anteriorment, l'èxit del 15M no només va ser degut al seu caràcter espontani, apolític... sinó també, i de forma molt important, per l'impacte de les xarxes socials.

En aquest context, podem afirmar que el 15M va suposar, per les seves accions i característiques, un canvi de paradigma, un canvi de cicle en la història dels moviments socials al territori espanyol.

En l'actualitat ningú dubta que les xarxes socials han irromput en el si de la nostra societat i ens han transformat. Més d'un milió i mig de persones a tot el món som usuaris de Facebook, i aquesta

dada només és un exemple, atès que, a més d'aquesta xarxa social, n'hi ha d'altres com Twitter o LinkedIn, i una llarga infinitat de blogosferes.

Internet és, sens dubte, un fenomen de masses. L'espai virtual s'ha convertit en una extensió de la nostra quotidianitat. Els professionals del camp de l'educació social hem d'aprofitar totes les eines que tenim a l'abast, i actualment la que té més repercussió és Internet. Hem de poder donar valor a la capacitat d'interacció que ofereix l'accés a la informació i a la generació de coneixement, participació...

La novetat d'aquestes xarxes socials, com explica Castells (1997), resideix en el sorgiment d'una nova forma d'organització social en la qual la generació, el processament i la transmissió d'informació es converteixen en les fonts fonamentals de la productivitat i el poder, a causa de les noves condicions tecnològiques que sorgeixen en aquest període històric.

Un altre aspecte clau que no es pot oblidar quan parlem de les xarxes socials és la seva capacitat d'apoderament, entès com la possibilitat de donar poder a les persones.

Un clar exemple d'apoderament com a generador i afavoridor de l'autonomia de les persones l'ofereix el ciberactivisme, entès com el conjunt de totes les tecnologies de la informació que possibiliten una ràpida comunicació entre ciutadans per difondre informació puntual a un gran nombre de persones en un temps molt reduït.

Com afirmen Tascón i Quintana (2012), en l'actualitat la societat està generant una nova forma d'activisme social: el ciberactivisme. Efectivament, en els últims anys hem presenci-

at les revolucions àrabs, les filtracions de secrets de les ambaixades dels Estats Units i els governs de tot el món arran de Wikileaks, les accions del col·lectiu de ciberatacants Anonymous o, fins i tot, les campanyes electorals basades en les xarxes socials, com la que el 2008 va portar Obama a la presidència dels Estats Units. A Espanya les xarxes socials també han estat protagonistes de diferents moviments que han tingut lloc al llarg dels darrers anys, com el 15-M, amb repercussions a nivell nacional, o la #PrimaveraValenciana, que va mobilitzar estudiants del País Valencià.

En l'actualitat ningú dubta que les xarxes socials han irromput en el si de la nostra societat i ens han transformat.

▼ Fotografia: Toni Castillo Quero via Wikimedia Commons

La tesi central d'aquest article es basa en afirmar que si alguna cosa és distintiva d'aquestes noves formes de mobilització i protesta social és el fet que, ara, “tots som potencialment activistes”.

El segle xx va produir l'eclosió de les tecnologies en general. El XXI ha generat l'eclosió de la cibertecnologia i, en els últims anys, aquesta ha irromput en el camp social. L'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació que s'ha generalitzat en la societat actual ha suposat una gran evolució que, fins i tot, està possibilitant canvis molt rellevants, que la societat no pot deixar de mirar atentament i reflexivament, ja que gràcies a les TIC, podem visualitzar de forma més ràpida i directa tot allò que passa al voltant nostre.

Aquesta facilitat per tenir a l'abast tot el coneixement que ofereixen les xarxes permet dur a terme accions tant positives com negatives, la qual cosa porta a qüestionar-nos si les eines tecnològiques són bones o dolentes.

La resposta a aquesta pregunta, igual que en altres camps, com la ciència, és que la tecnologia per si sola no és bona ni dolenta, sinó que la seva bondat en el camp social ve determinada per l'ús que en fem. En aquest sentit, les eines que ofereix la xarxa generen els canvis, ja que fan possibles tantes oportunitats com mirades diferents hi ha, pel fet que les persones són les que possibiliten el canvi, i afavoreixen el seu progrés i la capacitat de millorar.

Fent ús d'aquestes tecnologies, l'educació social pot apoderar les persones, és a dir, donar-los poder, veu, protagonisme, opcions... però, sobretot, permet generar autonomia. Com vàiem al principi d'aquest article, la nostra professió pretén fomentar la participació activa de tots els agents de la societat, i gràcies a les noves tecnologies, també estarem fomentant la participació directa.

L'activisme digital ofereix una sèrie d'eines, d'espais, de canals i d'experi-

ments en els quals es pot recobrar la subjectivitat política (la capacitat de participar activament en la construcció d'altres mons possibles) individual i col·lectiva. Amb aquestes noves eines, es tracta d'acti-

var els ciutadans, no d'informar-los, orientar-los ni dirigir-los. Ja no es tracta de transmetre una idea, sinó que, per contra, es pretén que els generadors d'idees siguin els usuaris.

No sabem el que ens oferirà el futur. Però l'important és no caure en el fatalisme que ens porta a creure que el món no pot canviar i que no podem fer res per millorar-lo. Òbviament, l'activisme per Internet no serà aquesta vareta màgica que necessitem per construir un món millor i més just, però comença a mostrar-nos que, al costat de les incerteses i reptes pels quals

La tesi central d'aquest article es basa en afirmar que si alguna cosa és distintiva d'aquestes noves formes de mobilització i protesta social és el fet que, ara, "tots som potencialment activistes".

▼ Fotografia: Fito Senabre via Wikimedia Commons

navegarem durant els propers anys, també existeix un enorme univers de possibilitats.

La conclusió d'aquest treball és clara. Per això, a la pregunta plantejada anteriorment hem de contestar rotundament que sí: la pressió popular pot millorar la societat. N'hi ha prou de navegar una mica per les diferents plataformes d'activisme ciutadà digital per veure els últims èxits aconseguits i les campanyes que encara queden pendents de guanyar, així com sortir al carrer per veure la quantitat de gent que reclama una societat millor, i com ho han anat aconseguint. La societat necessita que tots els ciutadans participin, actuïn i es facin sentir. La veu de tots i cadascun de nosaltres és primordial. **Q**

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ASEDES i CGCEES. *Documentos profesionalizadores*. Barcelona: ASEDES, 2007.
- CASTELLS, Manuel. *La sociedad red*. Madrid: Alianza, 1997.
- TASCÓN, Mario i QUINTANA, Yolanda. *Ciberactivismo. Las nuevas revoluciones de las multitudes conectadas*. Madrid: Los Libros de la Catarata, 2012.

CITA ARTICLE

RUBIO, Miquel. “Els moviments socials poden canviar la societat”. *Quaderns d’Educació Social*. Col·legi d’Educadors i Educadors Socials de Catalunya. Núm. 19 (novembre 2017), p. 98-105.

RESUM

Gairebé set anys després del 15M del 2011, la societat ha demostrat un fet importantíssim: si les persones es mobilitzen poden aconseguir canviar el seu entorn més immediat. Cal continuar treballant per fomentar la participació i l’apoderament actiu d’aquelles persones per qui i amb qui treballlem, i com no podria ser d’altra manera, també a Internet.

Paraules clau: moviments socials, participació, comportament col·lectiu, mobilitzacions

ABSTRACT

Almost seven years after the 15 May 2011, our society has been able to show an important fact: when people mobilize can change their immediate environment. Now, we must go on working to promote active participation and empowerment of those people with whom we work, and of course, also on Internet.

Keywords: social movements, participation, collective behavior, demonstrations